

БЕЛІК Л. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри криміналістики, кандидат юридичних наук

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «КОНТРОЛЬ ЗА ВЧИНЕННЯМ ЗЛОЧИНУ» У КПК УКРАЇНИ

З прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України (надалі КПК України) теорія і практика кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності вперше зіткнулися з поняттям контролю за вчиненням злочину. Деякі форми контролю за вчиненням злочину вже відомі і використовуються у правозастосовній практиці оперативних підрозділів під час проведення оперативно-розшукової діяльності та довели свою результативність у боротьбі зі злочинністю.

Варто зазначити, що у КПК України у главі 21 «Негласні слідчі (розшукові) дії», у ст. 271 «Контроль за вчиненням злочину» законодавцем вводить термін «контроль за вчиненням злочину», але поняття не визначається, що може призвести до різного тлумачення та розуміння у правозастосовній практиці [1]. У зв'язку з цим, доцільно більш детально дослідити означене питання.

Ст. 271 КПК України «Контроль за вчиненням злочину» закріплює загальні положення, що визначають форми проведення негласних слідчих (розшукових) дій (надалі НСРД), які в комплексі являють собою контроль за вчиненням злочину. Контроль за вчиненням злочину полягає в проведенні перевірки, за рішенням прокурора та за наявності достатніх підстав вважати, що готується вчинення або вчиняється тяжкий або особливо тяжкий злочин. Може здійснюватися в певних (ч. 1 цієї статті) формах:

- контрольованої поставки;
- контрольованої та оперативної закупки;
- спеціального слідчого експерименту;
- імітування обстановки злочину [1].

В Інструкції «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні» затвердженої наказом Генеральної Прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 за № 114/1042/516/1199/936/1687/5 надається визначення форм контролю за вчиненням злочину, а саме:

– контрольована поставка полягає в організації і здійсненні слідчим та оперативним підрозділом контролю за переміщенням (перевезенням, пересиланням, передачею, ввезенням, вивезенням з України чи транзитним переміщенням її територією) товарів, предметів і речовин,

у тому числі заборонених до обігу, з метою виявлення ознак злочину та фіксації фактичних даних про протиправні діяння осіб, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України;

– контрольована закупка полягає в імітації придбання або отримання, у тому числі безоплатного, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм власності товару, який перебуває у вільному обігу, з метою викриття і документування факту вчинення злочину та особи, яка його вчинила;

– оперативна закупка полягає в імітації придбання або отримання, у тому числі безоплатного, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм власності товару, обіг якого обмежений чи заборонений чинним законодавством, з метою викриття і документування факту вчинення злочину та особи, яка його вчинила;

– спеціальний слідчий експеримент полягає у створенні слідчим та оперативним підрозділом відповідних умов в обстановці, максимально наближеній до реальної, з метою перевірки дійсних намірів певної особи, у діях якої вбачаються ознаки тяжкого чи особливо тяжкого злочину, спостереження за її поведінкою та прийняттям нею рішень щодо вчинення злочину;

– імітування обстановки злочину полягає в діях слідчого, уповноваженої особи, з використанням імітаційних засобів, які створюють у оточуючих уяву про вчинення реального злочину, з метою його запобігання та викриття відомої чи невідомої особи (осіб), яка планувала чи замовляла його вчинення [2].

Особливими умовами провадження цієї НСРД є те, що, під час підготовки та проведення контролю за вчиненням злочину, забороняється провокувати (підбурювати) особу на вчинення цього злочину з метою його подальшого викриття, допомагаючи особі вчинити злочин, який вона б не вчинила, якби слідчий цьому не сприяв, або з цією самою метою впливати на її поведінку насильством, погрозами, шаптажом. Здобуті в такий спосіб речі і документи не можуть бути використані у кримінальному провадженні.

За результатами контролю за вчиненням злочину складається протокол, додатками до якого можуть бути речі і документи, отримані під час проведення цієї НСРД. Якщо контроль за вчиненням злочину закінчується затриманням підозрюваного та відкритим фіксуванням, процес складається протокол у присутності такої особи.

Контроль за вчиненням злочину, у кримінальному провадженні, є інструментом, за допомогою якого правоохоронні органи керують конкретною ситуацією, з метою запобігання суспільно-небезпечних наслідків у процесі вчинення злочину. У КПК України не прописано, що саме необхідно розуміти під терміном «контроль за вчиненням злочину». Саме з цієї причини, ми пропонуємо додати до ч.1 ст. 271 КПК України поняття «Контролю за вчиненням злочину», як суспільно

значущого, відомого і конфіденційно провадженого діяння, при якому, з відома правоохоронного органу та під його оперативним контролем, вчинюється суспільно небезпечне діяння, з метою виявлення причетних до цього осіб, а також документування фактів протиправної діяльності.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України» стапом на 22 травня 2012 року: (Відповідас офіц. текстові) К.: Алерта, 2012. 304 с.
2. Про затвердження Інструкції «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні» [Текст] : наказ Генеральної Прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5.

ЧУМАК С. П.

Пациональний университет «Одесская юридическая академия»,
старший преподаватель кафедры криминалистики,
кандидат юридических наук

ОБ ОТДЕЛЬНЫХ ПОЯТЯИХ ТЕРМИПОВ И ИХ ЗНАЧЕНИИ В СУДЕБНОЙ БАЛЛИСТИКЕ

В криминалистике как и в любой науке важное значение имеет общность понятий и терминов. Применение различной терминологии для определения одного и того же криминалистического объекта приводит к различным восприятиям и представлениям об объекте, что негативно может отразиться на теории и практике криминалистики.

Не случайно многие учёные в своих трудах отводят значительную роль языку криминалистики.

Язык науки неразрывно связан с естественным языком, от которого он и ведёт свое происхождение. Эта связь имеет свои положительные и отрицательные стороны. Без помощи естественного языка невозможны пояснения, толкования, а иногда и просто осмысливание научных положений, выраженных в понятиях и терминах науки [6, с. 88]. Но в то же время использование естественного языка даже в этих случаях влечет за собой многозначность и неопределенность подобных толкований и пояснений, неправильное понимание выдвинутых ученым положений, парадоксальность сделанных из них выводов, как результат ошибочного понимания чужих мыслей [2 с. 236]. Между тем, как